

NATUURONTWIKKELING LANGS DE MAAS, EEN HERKANSING

Het is een feit: langs de boorden van de Limburgse Maas liggen nauwelijks natuurterreinen. Er is een schrijnend verschil in terreinbezet van de Limburgse natuurbeschermingsorganisaties in het Maasdal en de Noord- en Middenlimburgse zand- en veengebieden en het Heuvelland: slechts ca. 3% van de totale oppervlakte aan terreinbezittingen ligt in het Maasdal.

De tot nog toe lauwe belangstelling van de natuurbescherming voor dit rivierdal is wel verklaarbaar. Immers, de voedselrijke rivierdalen in Nederland en ook in Limburg werden door de landbouw als eerste in gebruik genomen. De vele natuurwaarden die hier in oorsprong aanwezig waren, zijn als gevolg daarvan ook als eerste verdwenen. Toen de eerste natuurbeschermers op het vaderlandse toneel verschenen, was het ooibos al lang gekapt, waren de rivieren aan banden gelegd en graasde er alleen nog maar huisvee. Alleen een aantal rivierdijken staat nog bekend als zeer rijk aan (plante-)soorten. Geen wonder dat natuurbeschermend Nederland zich van oudsher vrijwel alleen met de voedselarme gebieden heeft bezig gehouden. Daar waren nog wel grote relictten gespaard gebleven.

Het 'vergeten' riviereengebied krijgt eigenlijk pas sinds kort weer de aandacht die het verdient. De waardering voor de ontwikkelingspotenties van het riviereengebied groeit. Een en ander is aangezwengeld door plannen als 'Ooievaar', en als vervolg daarop de projecten 'Ecologisch Herstel Rijn' en haar evenknie 'Ecologisch Herstel Maas'. In het rijksbeleid vormt natuurontwikkeling in het riviereengebied een van de belangrijke thema's. Er wordt inmiddels veel energie en geld besteed aan onderzoek naar de mogelijkheden van herontwikkeling van natuur langs de Nederlandse rivieren. Dit heeft inmiddels geresulteerd in grote natuurontwikkelingsplannen, zoals voor de Gelderse Poort, de Duursche Waarden langs de IJssel en de Limburgse Grensmaas.

De kansen die er blijkbaar liggen, hebben zelfs geleid tot een koerswijziging van het Wereld Natuur Fonds Nederland: niet alleen olifanten, neushoorns en panda's maar ook de ontwikkeling van 'nieuwe natuur' langs de Nederlandse rivieren krijgt nu aandacht. Om deze koerswijziging kracht bij te zetten, gaat het Wereld Natuur Fonds miljoenen steken in natuurontwikkeling langs de Nederlandse rivieren. Ook de Limburgse Maas zal daarbij ongetwijfeld aan bod komen.

Praktijkvoorbeelden van natuurontwikkeling, zij het nog op bescheiden schaal, zijn al op allerlei plaatsen te vinden. Langs de Limburgse Maas betreft het vooralsnog alleen begrazingsprojecten, zoals de inmiddels alom bekende Koningsteen te Thorn, Le Frayère du Petit Gravier te Visé/Eijsden en de Hochter Bampd te Lanaken. Het enthousiasme voor deze projecten, uitgevoerd door de Stichting Ark in samenwerking met anderen is groot, zoals blijkt uit regelmatige berichten in lokale en regionale dagbladen.

Dat zelfs het bedrijfsleven actief wordt op het gebied van natuurontwikkeling, stemt ook tot optimisme. Diverse van de hierboven genoemde projecten worden gesponsord. In het Limburgs Dagblad van 15 augustus j.l. stond een artikel met als kop "Aqua Terra richt natuurparkjes in". De grootste eigenaresse van de Middenlimburgse Maasplassen wil in een groter deel van haar eigendommen (ca. 230 ha) natuurontwikkeling à la Koningsteen van start laten gaan, o.a. langs gebieden bij de Oolderplas, de Rijkelse Bemden en de Asseltse Plassen. Deze ontwikkeling wordt door het Genootschapsbestuur toegejuicht, mits het beheer daadwerkelijk op een professionele manier wordt uitgevoerd. Dit betekent in de praktijk een samenwerking met de natuurbeherende organisaties in Limburg.

In schril contrast met bovenbeschreven ontwikkelingen staat de geringe aandacht van de Limburgse terreinbeherende organisaties tot nu toe als het gaat om initiatieven voor natuurontwikkeling in het Maasdal. Er is een weifelende, soms zelfs negatief-kritische houding over de plannen voor het Maasdal. De Limburgse natuurbeschermingsorganisaties mogen echter niet achterblijven. Immers, zij moeten straks de beheerders van deze gebieden worden. Concrete kansen om nu al te laten zien wat natuurontwikkeling in het Maasdal kan opleveren (in de vorm van voorbeeldprojecten) moeten gegrepen worden. Kortom, het gaat niet alleen om een herkansing voor de natuur, maar ook om een herkansing voor de organisaties die de natuur een warm hart toedragen. De neuzen van zowel landelijke als provinciale overheden, van belangrijke landelijke natuurbeschermingsorganisaties en zelfs van het bedrijfsleven wijzen die kant al op.

Ook voor het Natuurhistorisch Genootschap lijkt een belangrijke rol te zijn weggelegd. Immers, men is natuurlijk benieuwd naar de resultaten van deze projecten voor de natuur. De studie van de ontwikkelingen in de nieuwe natuurgebieden kan voor een belangrijk deel prima aan het Genootschap met haar vele actieve en deskundige studiegroepen worden toevertrouwd. Trouwens, kwamen de ideeën voor natuurontwikkeling langs de Limburgse Maas in den beginnen niet uit de koker van het Genootschap?